

Steninge kyrka

56.7825, 12.6773

Steninge lilla vitrappade stenkyrka är ursprungligen byggd på 1100- eller 1200-talet, men har senare vid flera tillfällen blivit ombyggd och renoverad.

Kyrkan ligger strax utanför Steninge by, drygt en och en halv mil fågelvägen norr om Halmstad, och knappt 4 kilometer från havet. Och just närheten till havet finns i kyrkan - vilket jag återkommer till,

Kyrkklockan hängde ursprungligen i en klockstapel av trä som fram till slutet av 1600-talet stod öster om kyrkan, då ett kyrktorn av trä uppfördes på samma plats som det nuvarande. Den gamla kyrkklockan stöptes då om i Göteborg och hängdes upp i det nya tornet.

Dagens torn tillkom dock 1806, ritad av den ofta anlitate byggmästaren Sjunne Holmgren. Ritningen hade skickats till Överintendentsämbetet i Stocholm, som dock inte godkände förslaget från Steninge, utan lät G M Melander rita ett nytt torn. Detta som var betydligt smalare och inte rymde nya sittplatser godkändes av sockenstämman i Steninge. Men sedan lät man ändå bygga tornet efter Holmgrens ursprungliga ritning.

När man tjugo år senare förlängdes kyrkan som då också fick rundad korgavel i öster sedan tidigare kor och vapenhus rivits uppstod ett problem. När man då också flyttade ingången från södra sidan till tornet, till en plats där det tidigare funnits en dörr, som endast ledde till tornet och läktaren, överensstämde ju inte ritningen med den som fanns hos Överintendentsämbetet. Man hade ju byggt ett annat torn, och frågan hur man skulle göra när man ritade förslaget till ombyggnad. Man löste det hela genom att göra en ritning som utgick från det i Stockholm beslutade tornet - emedan man hemma i Steninge håll sig till de riktiga ritningarna.

På 1870-talet insattes nya öppna bänkar, tegelgolvet byttes ut mot trägolv, läktarbarriärens motivmålningar målades i vitt liksom en del andra inredningar. När snickarmästare Nils Wahlqvist, som var entreprenör vid samma tid byggde en ny skola i Steninge fick han lov att använda material från kyrkans gamla bänkar och läktarbarriär till bygget, och kanske sitter läktarbarriärens målningar från 1756 någonstans i en av skolans väggar.

Dagens interiör är till stor del ett resultat av en restaurering som skedde 1932 under ledning av arkitekt Harald Wadsjö. Då murade man igen två korfönster och de ursprungliga färgerna togs fram på åtskilliga inventarier.

I slutet av 1960-talet inreddes i kyrkans västra del en sakristia och ett väntrum.

1992 återinvigdes kyrkan efter en omfattande renovering, då bland annat kyrkan hade målats i de färger vi ser i dag och väggarna hade utvändigt vitkalkats.

Altaruppsatsen i barockstil som skildrar Påskmåltiden är från 1640-talet och inköptes 1762 från Veinge kyrka av handelsmannen Jonas Falck och hans maka Anna Brita Göterström från Borås.

Två träskulpturer föreställande Paulus och Petrus är placerade på altarringens ytterändar. Men dessa är av betydligt yngre datum, tillverkade 1932 av Erik Nilsson, Harplinge.

Kyrkkistan från 1787 har tre lås i enlighet med 1686 års kyrkolag. Där står att kyrkans egendomar bland annat i form av guld, silver kläder och räkenskapsböcker skulle förvaras, och att en nyckel skulle kyrkoherden ha, den andra kyrkvärden och den tredje en av sexmännen, alltså en av socknens nämndemän. Kyrkkistan fick och kunde endast öppnas i närvaro av alla tre.

Det var denna kyrkolag från 1686 som ålade prästerskapet att genomföra årliga husförhör och även föra kyrkoböcker över födda, vigda, döda. Dessa böcker utgör idag en världsunik och ovärderlig källa för släktforskare eftersom de för ett detaljerat och fortlöpande register över hela Sveriges befolkning.

På kistans framsida står initialerna för dåvarande kyrkoherden Hans Ring och för kyrkvärdarna Bengt Johanson och Pål Anderson.

Predikstolen med skulpterade apostlabilder är från 1639.

Dopfunten är från 1666 är också av trä och placerad till höger i koret. Det är okänt när de fruktknippen utskurna i trä som pryder sidorna på funten tillkom.

En kalvariegrupp från 1775 på södra väggen i koret visar Kristus på korset och vid hans sida Maria och lärjungen Johannes. Även en basunängen från samma år - 1775 har snidats av samma skulptör som gjort kalvaregruppen.

Under läktaren på nordvästra långhusväggen sitter en pietá från mitten av 1400-talet, visande Maria som begråter den döde kristus. Bilden som är ett verk av den så kallade Törringemästaren var försvunnen från kyrkan under 50 år sedan den utlånats till en utställning i Göteborg 1923. När utställningens avvecklades kom pietábilden på avvägar och var borta fram till 1974, då den hittades på vinden i ett hus inte långt från Steninge. Familjen som tagit hand om skulpturen trodde det var en galjonsfigur till en båt. När de förstod att det istället var en 500 år gammal skulptur från Steninge kyrka, skänkte de den tillbaka till kyrkan.

Golvuret som är en gåva till församlingen bestod ursprungligen av en sekretär med en golvursliknande överdel. Församlingen lät 1970 tillverka ett nytt fodral till klockan.

Närheten till havet ser vi genom ett votivskepp som skänktes till kyrkan 1971, men den är tillverkad redan i början av 1900-talet av tulltjänstemannen Bror Bengtsson från Särdal i Harplinge.

Ljusbäraren , som står till vänster i koret, har formen av en båt och gjordes 1995 av konstsmeden Per-Anders Loric, Vessigebro.

1809 flyttades en orgel hit från Harplinge kyrka, byggd bara tjugo år tidigare av den framstående orgelbyggaren Pehr Schiörlin i Linköping. I början av 1900-talet fick kyrkan en ny orgel byggd av Johannes Magnusson i Göteborg, med en fasad ritad av arkitekt Ragnar Östberg, som annars kanske är mest känd som skapare av Stockholms stadshus. När man installerade en ny orgel 1992, tillverkad av Åkerman & Lund Orgelbyggeri, lät man behålla fasaden från den gamla orgeln.

Källor:

Webb: Harplinge-Steninge pastorat.

Webb: Riksantikvarieämbetets bebyggelseregister.

Häfte: "Steninge kyrka". C M Andersson.

Bok: "Halland. Landskapets kyrkor." Sockenkyrkorna Kulturarv och bebyggelsehistoria. Marcus Dahlberg (red) ISBN 13: 978-91-7209-221-1

Bok: "Medeltida träskulpturer i Hallands kyrkor". Inga Lindén Nilsson ISBN 978-91-633-0398-2